

1953 – Valgretsaldern nedsat til 23 år

Valgretsaldern blev sænket, fra hhv. 35 år til Landstinget og 25 år til Folketinget, til 23 år i 1953. Årsagen var en anerkendelse af den indsats, unge havde leveret under 2. Verdenskrig, samt et ønske om at give danske unge samme rettigheder som i andre lande.

Baggrund

Baggrunden for nedsættelsen af valgretsaldern i 1953 finder man i afslutningen på 2. Verdenskrig og det efterfølgende opgør mellem modstandsbevægelse og politikere. Opgøret resulterede i en enighed om at sikre de grundlæggende frihedsrettigheder, der var blevet krænket under 2. Verdenskrig, samt at nedsætte valgretsaldern. Sidstnævnte, fordi det i stor udstrækning var unge under 25 år, der havde været engageret i modstandsbevægelsen under krigen. Ifølge 1915-grundloven var valgretsaldern på daværende tidspunkt 35 år til Landstinget og 25 år til Folketinget. Man fandt det urimeligt, at de unge, som i særlig grad havde båret modstandskampen, ikke havde valgret.

Forfatningskommission

Den 9. februar 1946 nedsatte statsminister Knud Kristensen en forfatningskommission med henblik på at fastlægge frihedsrettighederne samt valgretten. Knud Kristensen blev selv formand for kommissionen, og blandt de øvrige medlemmer af kommissionen var blandt andet Vilhelm Buhl, Aksel Larsen, K.K. Steincke og Hans Hedtoft.

Efter folketingsvalget i efteråret 1947 blev Hans Hedtoft statsminister. Han rekonstruerede kommissionen, og overtog selv formandsposten. Kommissionen bestod nu blandt andet af Julius

fortsættes...

FOLKETINGETS SAMMENSÆTNING I 1953

Folketingets sammensætning efter Folketingsvalget den 21. april 1953, det sidste valg efter 1920-grundloven. Kun danske partier er medtaget.

Partier	Partileder	Stemmer	% af stemmetal	Mandater
Socialdemokratiet (S)	Hans Hedtoft	836.507	40,4 %	61
Venstre (V)	Erik Eriksen	456.896	22,1 %	33
Det Konservative Folkeparti (KF)	Ole Bjørn Kraft	358.509	17,3 %	26
Det Radikale Venstre (R)	Hans Jeppesen	178.942	8,6 %	13
Danmarks Retsforbund (DR)	Oluf Pedersen	116.288	5,6 %	9
Danmarks Kommunistiske Parti (DKP)	Aksel Larsen	98.940	4,8 %	7

Valgdeltagelse 80,8 %

Bomholt, Aksel Larsen, K.K. Steincke, Knud Kristensen og, som tilforordnet, Alf Ross.

Udvalgsarbejdet

Kommissionen nedsatte den 26. februar 1948 et underudvalg vedrørende valgret og folkeafstemning. Udvalget afholdt et enkelt møde, men formåede ikke at præsentere et resultat til kommissionen. Som konsekvens af uenigheder og manglende resultater fra dette samt andre udvalg, blev der den 15-16. marts 1949 nedsat nye udvalg og fastlagt et nyt grundlag for kommissionens arbejde.

Alle politiske partier, undtagen Kommunisterne, var blevet enige om, at valgretten til rigsdagen skulle nedsættes, samt at valgretten til øvrige offentlige forsamlinger fremover skulle følge valgretten til rigsdagen.

Viljen til at nedsætte valgretsaldere var stor, så man vedtog, at man allerede i rigsdagssamlingen 1948-1949 ville give de 23-årige mulighed for at stemme til menighedsrådsvalg og kommunale valg. Efter regeringsskiftet i efteråret 1950 måtte kommissionen endnu engang rekonstrueres, nu med statsminister Erik Eriksen (V) som formand.

Uenighed om valgretsaldere på 23- eller 21 år

Kommissionens arbejde var fra 1949 præget af store spændinger imellem især Venstre, der ønskede en valgretsaldere på 23 år, og Socialdemokraterne, der ønskede en valgretsaldere på 21 år (tilsvarende myndighedsaldere).

Også andre aktører, herunder DUF, ønskede en valgretsaldere på 21 år. I et hørings svar til forfatningskommissionen den 23. september 1951 understreger DUF ønsket om en valgretsaldere på 21 år:

”Vi tror det vil styrke ungdommens ansvarsfølelse overfor fol-

kestyret, at den får medbestemmelsesret i samfundsanliggender. Dansk ungdom har et naturligt krav på samme politiske ret som ungdommen i andre lande med tilsvarende social og kulturel udvikling.”

DUFs medlemsorganisationer var i 1951 en kreds af foreninger der strakte sig ud over ungdommen. Blandt medlemmerne var fx De danske Gymnastikforeninger og Danske Folkedansere.

Kommissionens resultat og Grundlovsændringen

Kommissionen nåede først frem til en reel enighed i januar 1953, hvor det blev afgjort, at valgretsaldere skulle afgøres ved folkeafstemning, hvor valget stod mellem 23 og 21 år. Man aftalte, at alle personer, der på afstemningsdagen var fyldt 21 år, kunne deltage i folkeafstemningen.

Ydermere aftalte man, at bestemmelsen om valgretsaldere skulle overflyttes til valgloven, så man fremover kunne ændre valgretsaldere uden en grundlovsændring.

Folkeafstemningen

Resultatet af afstemning var ganske tæt: 30 procent stemte for en nedsættelse af valgretsaldere til 23 år, mens 25 procent stemte for en nedsættelse til 21 år. Resultatet af den syv år lange proces blev dermed en nedsættelse af valgretsaldere til 23 år, for valg til alle forsamlinger. Vælgerkorpset blev dermed udvidet med 4,8 procent.

REGERINGSMAGTEN I 1953

Venstre og de Konservative havde regeringsmagten i 1953. Erik Eriksen (V) var statsminister. Indenrigsminister, med ansvar for valgret, var Aksel Møller (KF).

FOLKEAFSTEMNINGEN I 1953

Folkeafstemningen om ændring af valgretsaldere fra 25 år til 23 eller 21 år, foretaget den 28. maj 1953.
Resultat: Valgretsaldere sænkes fra 25 år til 23 år.

	Antal gyldige stemmer	Procent af samtlige stemmeberettigede	Stemme procent	Stemme procent (samlet)
For 23 år	840.815	29,9	54,6	57,1
For 21 år	700.122	24,9	45,4	

FOLKETINGETS OG LANDSTINGETS BEHANDLING I 1952 / 53

Behandlingen af Forslag til Danmarks Riges Grundlov

Dato	Instans	Behandling
<i>I. Ordentlig samling</i>		
04.02.1953	Folketinget	Fremsat af Erik Eriksen (V)
10.02.1953	Folketinget	1. behandling
25.02.1953	Folketinget	Betænkning
27.02.1953	Folketinget	2. behandling
03.03.1953	Folketinget	3. behandling
<i>Oversendt til Landstinget</i>		
05/06/10.03.1953	Landstinget	1. behandling
26.03.1953	Landstinget	Betænkning
27.03.1953	Landstinget	2. behandling
28.03.1953	Landstinget	3. behandling
<i>Tilbagesendt til Folketinget</i>		
28.03.1953	Folketinget	Udvalgets erklæring afgivet
28.03.1953	Folketinget	Eneste behandling
<i>Tilbagesendt til Landstinget</i>		
28.03.1953	Folketinget	Udvalgets erklæring afgivet
28.03.1953	Folketinget	Eneste behandling
<i>II. Overordentlig samling</i>		
07.05.1953	Folketinget	Fremsat af Erik Eriksen (V)
09.05.1953	Folketinget	1. behandling
12.05.1953	Folketinget	2. behandling
12.05.1953	Folketinget	3. behandling
		Lovforslaget blev vedtaget med 81 stemmer mod 11, mens 44 undlod at stemme.
<i>Oversendt til Landstinget</i>		
13.05.1953	Landstinget	1. behandling
15.05.1953	Landstinget	2. behandling
15.05.1953	Landstinget	3. behandling
		Lovforslaget blev vedtaget med 58 stemmer mod 4, mens 2 undlod at stemme.
28.05.1953	—	Folkeafstemning

HVAD SAGDE POLITIKERNE I 1953

Citater om valgret fra Landstinget og Folketinget ved sagsbehandlingen i 1953

Julius Bomholt, Socialdemokratiet ved 1. behandlingen af lovforslaget i Folketinget:

"I befrielsessommeren blev der givet et højtideligt løft til ungdommen om, at den skulle få valgret. Nu må løftet holdes."

"21 er den nordiske valgrætsalder, og det vil være urimeligt, om Danmark i uberettiget frygt for ungdommens medarbejde, vil tage en stilling til højre for Norge, Sverige og Finland."

"Det afgørende er, at ungdommen kommer ind under et medansvar og dermed vokser i en gradvis øget politisk modenhed. Det er et plus for demokratiet, for den politiske udvikling, for fædrelandet."

Jørgen Jørgensen (fra Lejre), det Radikale Venstre, ved 1. behandlingen af lovforslaget i Folketinget:

"Det er i dag en tvingende nødvendighed, hvis interessen for folkestyret og demokratiet skal bevares, at ungdommen får medindflydelse og medansvar for landets styre i større udstrækning end tilfældet er nu."

"Det er folkestyrets væsen og karakter, at hver gang nye befolkningsgrupper eller nye aldersklasser er blevet draget ind i ansvaret for landets ve og vel, øgedes folkets indre styrke."

Hans Hansen, Socialdemokratiet, ved 1. behandlingen af lovforslaget i Folketinget:

"De (befolkningen, red.) ... skal være klar over, at hvis de stemmer imod eller bliver hjemme, så er modstykket bevarelsen af Landstinget og 35-års valgret til dette ting."

Aksel Larsen, Danmarks Kommunistiske Parti, ved 2. behandlingen af lovforslaget i Folketinget:

"Det er et fremskridt, at der bliver mulighed for nedsættelse af valgrætsalderen."

(Aksel Larsen var indædt modstander af Grundlovsændringen generelt)

Hans Jeppesen, det Radikale Venstre, ved 1. behandlingen af lovforslaget i Landstinget:

"Det kan derfor heller ikke være rigtigt overfor dansk ungdom, at der opretholdes en valgrætsalder højere end noget andet land i Europa."

"Skal interessen for demokrati og folkestyre bevares i de kommende generationer, er det nødvendigt, at ungdommen får et politisk ansvar; kun derigennem er man efter min mening i stand til at give ungdommen interesse for samfundsproblemerne."